

TRANSFORUM
AGRO & GROEN

Duurzaam ondernemen met kennis

Nieuwsbrief

nummer 1 • jaargang 1 • juli 2005

Wat is TransForum Agro&Groen? Hoe werkt de organisatie? Wat is de ambitie? Een korte introductie.

Nieuwe allianties creëren

TransForum Agro&Groen is een onafhankelijke organisatie, die de komende vijf jaar een bijdrage levert aan vernieuwing van de kennisinfrastructuur voor de Nederlandse landbouwsector. De naoorlogse kennisontwikkeling was gericht op het ontwikkelen van een hoogproductieve landbouw. Dit leidt na veel decennia van succes nu tot overspecialisatie, hogere milieudruk en aanslag op publieke ruimte. Voor een omschakeling naar een meer duurzame productie en plattelandontwikkeling zijn nieuwe allianties tussen ondernemers en uiteenlopende kennisontwikkelaars nodig. TransForum Agro&Groen wil deze nieuwe allianties tot stand brengen. Volgens Herman de Boon, voorzitter van het Dagelijks Bestuur, is TransForum Agro&Groen broodnodig. "De Nederlandse agrarische sector is er één om trots op te zijn. Het is een belangrijke economische drager, zeer

TransForum Agro&Groen van start

productief en technisch geavanceerd. Toch begint onze concurrentiekracht te tanen en we lopen daarnaast tegen milieu- en maatschappelijke grenzen aan. De landbouw is niet meer de bepalende economische drager van het platteland. Het antwoord is innovatie."

Edison

TransForum Agro&Groen stimuleert en faciliteert het opzetten van praktijk- en wetenschappelijke projecten. De Boon stelt "Om hoogwaardige kennis te ontwikkelen, zorgen we voor een groep van voorlopers die samen experimenten uitvoeren. Praktijkprojecten worden ontwikkeld langs drie innovatiestrategieën. 'Vitale Clusters' richt zich op innovatieve, duurzame en ruimtelijk geconcentreerde samenwerkingsverbanden tussen bedrijven; 'Plattelandontwikkeling' stelt duurzame activiteiten gericht op een economisch ontwikkeld platteland centraal. 'Internationale Agrifoodnetwerken' gaat om het duurzaam positioneren van ons land door middel van hoogwaardige, specialistische producten, kennis en diensten." TransForum Agro&Groen is volgens De Boon geslaagd wanneer er in 2010 een virtueel topinstituut staat, dat verder gaat dan 'gewoon' onderzoek. Veel onderzoeksvrijheid is een voorwaarde. "Had men Edison gedwongen om zijn vorderingen gedetailleerd te rapporteren, had hij nooit de gloeilamp uitgevonden".

Kostenbesparingen passé

"De Nederlandse agrofood sector moet innoveren om mondiaal voorop te

blijven lopen. Sec kijken naar kostenbesparingen is passé", aldus Peter Folstar, voorzitter van de Wetenschappelijke Advies Raad. In het dagelijks leven leidt hij het Nationaal Regieorgaan Genomics. "TransForum Agro&Groen helpt om kennis over landbouwinnovatie op te schalen. Innovatie moet je benaderen op het niveau van voedselproductieketens. Nieuwe inzichten kun je vertalen naar alle schakels."

Nederland stapelplaats van kennis

Rudy Rabbinge is 'chairman' van de International Advisory Board, Eerste Kamerlid en hoogleraar duurzame ontwikkeling en systeeminnovatie in Wageningen. Hij beziet landbouwinnovatie vanuit een historisch perspectief. "In de landbouwcrisis van einde negentiende eeuw zie je dat diverse landen verschillende oplossingsrichtingen hanteren. Groot-Brittannië koos voor liberalisatie, schermde Frankrijk juist de grenzen af. Nederland koos voor innovatie en richtte Landbouwhogeschool in Wageningen op. Belangrijk is dat we ervoor zorgen dat Nederland een 'stapelplaats' wordt van kennis en de landbouwinnovatie stuurt." Jan Staman is voorzitter van de Maatschappelijke Advies Raad, tevens directeur van het Rathenau-Instituut. "TransForum Agro&Groen biedt vanuit een maatschappelijk perspectief een 'peer-review' op de projectvoorstellen. We kijken of er aan alles is gedacht en geven aanvullende suggesties. Alleen bij echte denkfouten of als de duurzaamheid er met de haren is bijgesleept, hebben we kritiek."

In dit nummer

- **TransForum Agro&Groen van start**
- **Interviews met drie projectregisseurs**
- **Flor-i-Log: de Nederlandse sierteelthandel als serviceprovider**
- **Website 'Alles over eten' maakt het de consument gemakkelijk**
- **Column Henk van Latesteijn**
- **Agenda**
- **Wetenschappelijk Programma in de steigers**

José Vogelesang pioniert met nieuwe netwerken

José Vogelesang is projectregisseur bij TransForum Agro&Groen. "Als pionier begeef ik me graag in een veranderende omgeving, leg ik nieuwe verbanden en sta daarmee aan het begin van nieuwe ontwikkelingen." Zij is verantwoordelijk voor de projecten in het gebied van 'Vitale clusters' en richt zich op innovatieve, duurzame en ruimtelijk geconcentreerde samenwerkingsverbanden tussen bedrijven. "In het project 'Nieuw gemengd bedrijf' onderzoekt een aantal bedrijven of ze samen kringlopen kunnen sluiten. Collectief investeren in mestvergiftiging lost niet alleen het lokale mestprobleem op, het genereert ook energie voor de projectdeelnemers én andere bedrijven in de buurt."

Haar andere werkomgeving bij de Plant Sciences Group in Wageningen en haar jarenlange ervaring als praktijkonderzoeker bieden veel aanknopingspunten voor het werk bij TransForum Agro&Groen. "Omdat ik zelf jarenlang praktijkonderzoeker was, kan ik mij goed in onderzoekers verplaatsen, maar ook in de ondernemers waar ze mee samenwerken. Ook in Wageningen ben ik betrokken bij innovatieve projecten, gericht op een meer duurzame land- en tuinbouw. Door mijn huidige baan is het bouwen van nieuwe netwerken dus vanzelfsprekend geworden. Alleen wanneer ondernemers en onderzoekers uit verschillende hoeken van de landbouw zich samen sterk maken en buiten de sector kijken, kun je de landbouw als geheel duurzamer maken."

Lia Spaans "Ik zie mijzelf als verbindingsofficier"

Lia Spaans is projectregisseur voor de innovatiestrategie 'Internationale Agrifood Netwerken'. Flor-i-Log (zie pagina 3) is een aansprekend voorbeeld. Ze heeft veel ervaring opgedaan bij netwerkorganisaties Cokon en KLICT, die lijken op TransForum Agro&Groen. "Ik zie mijzelf als een verbindingsofficier die voortdurend bezig is met kruisbestuiving. Door het beter benutten van bestaande en het ontwikkelen van nieuwe kennis creëer ik kansen voor de agrifood business. Kruisbestuiving is op vele manieren mogelijk: tussen ondernemers als kennisvragers en onderzoekers als kennisleveranciers, tussen onderzoekers van verschillende disciplines, tussen resultaten van de diverse projecten."

Ze heeft tijdens de looptijd van een project verschillende rollen. "In de aanloopfase ben je een projectontwikkelaar, daarna maak je samen met de deelnemers de plannen concreet. Dan volgt een helaas tijdrovende fase waarin je administratieve formaliteiten moet regelen. De resultaten van de projecten bieden mij vervolgens opnieuw de kans om verbindingsofficier te zijn: ik koppel ze aan de resultaten van andere projecten. Inzichten in overeenkomsten en verschillen leveren weer vragen op. Die wil ik graag laten onderzoeken in vervolgprojecten. Dan breng ik nieuwe kennisnetwerken samen om nieuwe kansen te benutten. Zo is de cyclus rond."

Peter Smeets wil topsportlandschap helpen aftrainen

Peter Smeets is landschapsecoloog en maakt zich sterk voor de projecten van de innovatiestrategie 'Plattelandsonwikkeling'. Hij onderscheidt diverse processen die de plaats van de landbouw in het landschap beïnvloeden. "Je ziet in Nederland duidelijk een trend van suburbanisatie: kleine dorpen lopen leeg en grote gemeenten worden groter. Tegelijkertijd trekt de landbouw zich terug: de agroproductie gebruikt een kleinere oppervlakte en wordt intensiever. Ten slotte zie je dat de landbouw zich functioneel verbreedt. Niet alleen veeteelt en akkerbouw, maar ook handel in agrarische producten, toeristische activiteiten, landschapsbeheer en agrarische kinderopvang. Een positief gevolg van deze ontwikkelingen is dat er naast landbouwoppervlakte ruimte voor natuurlandschap beschikbaar komt."

Peter heeft zijn missie helder voor ogen. "Landbouwgronden die vrijvallen voor natuurlandschap zijn net als topsporters die moeten aftrainen. Ze moeten goed begeleid worden in een geleidelijke overgang. De overgebleven landbouwgronden kunnen aantrekkelijker worden gemaakt voor bezoekers. Ten slotte hoort het ontwikkelen van nieuwe kennis over het zo min mogelijk belasten van landbouwgrond tot mijn missie. Wanneer ik op deze vlakken projecten kan stimuleren, kennis kan helpen ontwikkelen en toepassen, is mijn missie geslaagd."

Bij TransForum&Groen lopen er in totaal nu tien praktijkprojecten. In de projecten worden nieuwe inzichten toegepast en vragen geformuleerd voor nieuw wetenschappelijk onderzoek. Hieronder leest u meer over twee praktijkprojecten.

Flor-i-Log: de Nederlandse sierteelthandel als serviceprovider

“Nederlandse potplanten hebben een dominante positie in Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk en ook handelsstromen uit Denemarken en Italië lopen steeds vaker via Nederland. De komende decennia zal de teelt van potplanten ook in andere Europese landen sterk groeien. Voor de sierteeltsector is het cruciaal dat Nederland de commerciële regie in handen houdt”, aldus Frank Engelbart van Rijnconsult, de projectleider van het TransForum-project Flor-i-Log.

Flor-i-Log staat voor floriculture en logistieke regie. De I staat voor infor-

matie, internationaal en intelligentie. In het project werken FloraHolland, Bloemenveiling Aalsmeer, Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten en Hoofdbedrijfschap Agrarische Groothandel samen om de Nederlandse regiefunctie in de sierteelt te versterken.

De nieuwe regiefunctie van handelaren vraagt om grote veranderingen van de sierteeltsector. Op dit moment ligt het accent van de handel en export op sierteeltproducten die fysiek via Nederland naar de afnemers gaan. Frank Engelbart: “De ambitie van Flor-

i-Log is om een internationaal netwerk op te zetten. Door kennis vanuit de Wageningse instituten LEI en A&F en Erasmus Universiteit Rotterdam te koppelen aan praktijkkennis ontstaan nieuwe regieconcepten. Zo hoeven potplanten, die in Italië gekweekt zijn voor de markt in Zuid-Duitsland niet fysiek naar Nederland te komen. We kunnen wel vanuit Nederland de distributie coördineren. Dit beperkt de transport- en logistieke kosten, terwijl de service voor afnemers verbetert.”

Voor meer informatie:
frank.engelbart@rijnconsult.nl

Website “Alles over eten” maakt het de consument gemakkelijk

Met de website www.allesovereten.nl kan de consument eenvoudig de duurzaamheid van voedingsmiddelen vergelijken. Daarnaast kan de bezoeker testen welke bijdrage hij zelf levert aan duurzaamheid. De animatiehostess ‘MIMI’ geeft tips om de milieubelasting te beperken. Het ontwerp van de site is gebaseerd op een uitgebreid consumentenonderzoek. De site wordt dit najaar met veel publiciteit gelanceerd.

Het consumentenonderzoek gaat verder, ook als de website éénmaal in de lucht is. De informatie is de basis voor een tweede doel uit het project: het inrichten van het platform ‘Alles over consumenten’. Door informatie op de website te koppelen aan gedrag van consumenten krijgen primaire sector, levensmiddelenindustrie en retail een schat aan informatie over producten

die aansluiten bij consumentenwensen. Bovendien kunnen ze hun marketingstrategie hierop aanpassen.

De website en het platform worden ontwikkeld door een consortium van bedrijven en organisaties uit de retail, de levensmiddelenindustrie, de agrarische sector en kennisinstellingen. Deelnemers zijn: Albert Heijn, het Centraal Bureau Levensmiddelen, Unilever, Sovion, LTO, het Productschap Tuinbouw, het Voedingscentrum, de Voedsel- en Warenautoriteit, Boston Consulting Group BV, PinkRocade, TPG, Wageningen Universiteit en Research Centrum, de Universiteit van Maastricht, Marketresponse, Datadirection en Milieucentraal.

Voor meer informatie:
atie@datadirection.nl

Animatiehostess ‘MIMI’ geeft tips om de milieubelasting te beperken.

Henk van Latesteijn is algemeen directeur van TransForum Agro&Groen

Starten

TransForum

Agro&Groen is gestart. Dat klinkt mooi, actief, energiek. Maar net als in heel veel andere gevallen is het moment van het startschot helemaal niet zo duidelijk. TransForum Agro&Groen werd door het Kabinet in 2003 aangehouden, in februari 2004 alsnog goedgekeurd en in november 2004 waren de financiële randvoorwaarden geregeld.

Op 1 januari 2005 startte ik zelf bij TransForum Agro&Groen en de afgelopen maanden hebben we met elkaar een aanvang gemaakt met het opbouwen van de organisatie en het starten van de eerste projecten. Alles bij elkaar dus een vrij lange en hier en daar ook onoverzichtelijke aanloop. Meer te vergelijken met de start van een marathon dan met het

wegschieten van hardlopers voor de 100 meter sprint. TransForum Agro&Groen kan zelfs geen sprinter zijn, die in korte tijd al zijn energie verspeelt en een prestatie neerzet om vervolgens weer even snel tot stilstand te komen. We willen een blijvend effect hebben op de noodzakelijke overgang naar een meer duurzame land- en tuinbouw. Niet iets dat je even start, meer iets dat geleidelijk tot ontwikkeling gebracht moet worden. En dat vooral moet beklijven.

Een langzame start is misschien wel een goed teken voor een blijvend effect. We zijn begonnen aan een zes jaar lange tocht naar de toekomst. Daar zullen steeds meer mensen, bedrijven, organisaties en instituties bij betrokken worden. Naarmate we daar beter in zullen slagen is het startmoment niet echt belangrijk meer, maar vooral de beweging die we

Agenda

De agenda van TransForum Agro&Groen ziet er voor de periode 2005-2010 zo uit:

Innovatief Praktijk Programma

2005 - 2007 1e ronde van vijftien projecten
2006 - 2008 2e ronde van tien projecten
2008 - 2010 3e ronde van tien projecten

Wetenschappelijk Programma

2005 - 2007 1e ronde van tien projecten
2008 - 2010 2e ronde van tien projecten
2006 - 2010 30 promotie-onderzoeken

Wetenschappelijk Programma in de steigers

De kern van het wetenschappelijke programma van TransForum Agro&Groen is vraaggestuurde kennisontwikkeling. Het ontwikkelen van kennis in praktijkprojecten staat voorop. Naast verworven kennis borrelen in deze projecten ook wetenschappelijke vragen op. Ze zijn vaak multidisciplinair van aard en voer voor wetenschappelijke onderzoekers. Inzichten uit wetenschappelijke projecten leiden vervolgens tot aanpassingen in de praktijk. Deze benadering verschilt van de gangbare wetenschappelijke werkwijze: de onderzoeker die nieuwe kennis ontwikkelt en vervolgens zijn weg naar de praktijk moet vinden.

Het Wetenschappelijk Programma van

TransForum Agro&Groen vraagt om een andere inzet uit de wetenschap, te begeleiden door de wetenschappelijk directoren. In de afgelopen periode is gebleken dat zo iets een complexe zaak is. Professor Geert Duijsters (Technische Universiteit Eindhoven) heeft onder andere om die reden besloten zich terug te trekken als wetenschappelijk directeur. Hij koos ervoor om zijn aandacht weer volledig te richten op specialistisch onderzoek naar internationale businessstrategieën, innovatiestrategieën, overnames, acquisities en strategische allianties binnen en buiten de agro- en foodsector. Die kennis blijft hij actief inbrengen in diverse projecten van TransForum Agro&Groen.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van TransForum Agro&Groen.

Louis Pasteurlaan 6

Postbus 80

2719 EE Zoetermeer

T (079) 3470910

F (079) 3470404

E info@agro-groen.nl

W www.agro-groen.nl

Redactie:

Schuttelaar & Partners, Den Haag

Vormgeving:

Drupsteen + Straathof, Den Haag

Druk:

Drukkerij A-twee, Waddinxveen

juli 2005